

ЗАТВЕРДЖЕНО
Директор Конотопського
ліцею №7 імені Григорія Гуляницького
Конотопської міської ради
Сумської області
_____Сергій Пустовойт
Наказ № 33-од від «31» серпня 2023 р.

Уведено в дію з 01.09.2023 року

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА
Конотопського ліцею
№7 імені Григорія Гуляницького
Конотопської міської ради
Сумської області
(цикл початкової освіти, 1 - 4 класи)
на 2023-2024 навчальний рік

СХВАЛЕНО
Рішенням педагогічної ради
школи від 31.08.2023 р. №1
Голова педагогічної ради
_____Сергій Пустовойт

ЗМІСТ

РОЗДІЛ I. Загальні положення.....	3
РОЗДІЛ II. Вимоги до осіб, які можуть розпочати здобуття початкової освіти	4
РОЗДІЛ III. Загальний обсяг навчального навантаження	5
РОЗДІЛ IV. Навчальний план	7
РОЗДІЛ V. Форми організації освітнього процесу	7
РОЗДІЛ VI. Інструментарій оцінювання	9
РОЗДІЛ VII. Очікувані результати навчання здобувачів освіти	9

РОЗДІЛ I. Загальні положення

Тип закладу – комунальний заклад загальної середньої освіти I-III ступенів, загальноосвітня школа, що здійснює освітню діяльність на таких рівнях:

- початкова освіта (1-4 класи) (початкова школа) – перший рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених державним стандартом початкової школи;
- базова середня освіта (5-9 класи) – другий рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених державним стандартом базової середньої освіти;
- профільна середня освіта (10-12 класи) – третій рівень повної загальної середньої освіти, що передбачає виконання учнем вимог до результатів навчання, визначених державним стандартом профільної середньої освіти.

Нормативні документи, відповідно до яких розроблена програма:

- Закони України «Про освіту», «Про повну загальну освіту»;
- Національна Програма «Освіта України XXI століття»;
- Державний стандарт початкової загальної освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 21.02.2018 №87 ;
- Статут Конотопського лицю № 7 імені Григорія Гуляницького.
- наказ МОН від 08.10.2019 № 1272 «Про затвердження типової освітньої програми для 1-2 класів закладів загальної середньої освіти»;
- наказ МОН від 08.10.2019 року №1273) «Про затвердження типової освітньої програми для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти»;
- наказ МОН від 10 травня 2018 р. № 367 «Про затвердження порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти»;
- наказ МОН від 28 березня 2022 р. № 274 «Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні»;
- наказ МОН від 13.05.2022 № 438 «Про деякі питання зарахування до закладів загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні»;
- наказ МОН від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами)
- наказ МОН України від 13.04.2011 № 329 «Про затвердження Критеріїв оцінювання навчальних досягнень учнів (вихованців) у системі загальної середньої освіти»;
- наказ МОН від 14.07.2011 № 762 «Про затвердження Порядку переведення учнів (вихованців) загальноосвітнього навчального закладу до наступного класу», із змінами наказ МОН № 621 від 07.08.2015;
- наказ МОН від 01.03.2021 № 268 «Деякі питання переведення учнів на наступний рік навчання»;
- наказ МОН від 12 січня 2016 року № 8 «Положення про індивідуальну форму здобуття загальної середньої освіти» (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 10 липня 2019 року № 955), зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 03 лютого 2016 р. за № 184/28314;

- наказ МОН № 1115 від 08.09.2020 «Деякі питання організації дистанційного навчання».
- наказ МОН № 563 від 15.05 2023 « Про затвердження методичних рекомендацій щодо окремих питань здобуття освіти в закладах загальної середньої освіти в умовах воєнного стану в Україні»;
- лист МОН №1/12186 від 16.08.2023 «Про організацію 2023-2024 навчального року в закладах загальної середньої освіти».

Головною метою освітньої програми є реалізації права громадян на здобуття початкової, базової, профільної середньої освіти згідно з вимогами Державних стандартів.

Головними завданнями є:

- організація освітнього процесу, що ґрунтується на цінностях та принципах, визначених Законами України «Про освіту» та «Про повну загальну середню освіту»;
- створення безпечного освітнього середовища для учасників освітнього процесу;
- створення умов для різнобічного розвитку дітей, збереження та зміцнення їх фізичного і психічного здоров'я, формування гармонійної особистості;
- виконання вимог Державних стандартів початкової, базової середньої освіти та профільної середньої освіти, підготовка здобувачів освіти до подальшої освіти і трудової діяльності;
- організація вивчення учнями профільних навчальних предметів (інтегрованих курсів);
- створення умов для оволодіння системою наукових знань про природу, людину і суспільство, формування світоглядних переконань;
- забезпечення соціального захисту здобувачів освіти, сприяння встановлення рівного доступу до повноцінної освіти різних категорій здобувачів освіти, відповідно до їх індивідуальних нахилів, потреб, інтересів;
- виховання громадянина України: повага до Конституції України, державних символів України, прав і свобод людини і громадянина, почуття власної гідності, відповідальність перед законом за свої дії, свідоме ставлення до обов'язків людини і громадянина;
- виховання шанобливого ставлення до родини, поваги до народних традицій і звичаїв, державної мови, регіональних мов або мов меншин та рідної мови, національних цінностей українського народу та інших народів і націй;
- виховання свідомого ставлення до свого здоров'я та здоров'я інших громадян як найвищої соціальної цінності, формування гігієнічних навичок і засад здорового способу життя, збереження і зміцнення фізичного та психічного здоров'я здобувачів освіти;
- виховання в учасників освітнього процесу свідомого ставлення до власної безпеки та безпеки оточуючих;
- формування відповідального ставлення до майна закладу освіти.

Мовою освітнього процесу навчання і виховання у є державна мова – українська.

Термін реалізації: 2022-2023 навчальний рік

РОЗДІЛ II. Вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за освітньою програмою

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку.

Відповідно до наказу МОН від 28 березня 2022 р. № 274 «Про деякі питання організації здобуття загальної середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану в Україні» зарахування здобувачів загальної середньої освіти, які вимушені були змінити місце навчання та/або проживання (перебування) і проживають (перебувають) в Україні чи за її межами, до закладу освіти відбувається за заявою (її сканованою копією чи фотокопією), що подається до закладу освіти одним з батьків, опікуном, іншим законним представником, родичем здобувача освіти або повнолітнім здобувачем освіти наочно, факсом, електронною поштою, іншими засобами зв'язку чи у будь-який інший спосіб (за вибором заявника).

Організація освітнього процесу для осіб з особливими освітніми потребами

Відповідно до постанови КМУ від 15 вересня 2021 р. № 957 «Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», у закладі можуть розпочинати здобуття базової середньої освіти особи з особливими освітніми потребами.

Організація індивідуальної форми здобуття загальної середньої освіти

Відповідно до «Положення про індивідуальну форму навчання в загальноосвітніх навчальних закладах», затвердженого наказом МОН від 12 січня 2016 року №8 заклад може організовувати здобуття освіти за індивідуальною формою (екстернатною (екстернатом), сімейною (домашньою), педагогічним патронажем).

РОЗДІЛ III. Загальний обсяг навчального навантаження

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 1 класу складає 805 годин/навчальний рік, для учнів 2 класу складає 875 годин /навчальний рік, для учнів 3-А-Б та 4-А-Б класів складає по 910 годин/навчальний рік.

Навчальні плани початкової школи передбачають реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту початкової освіти, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21.02.2018р., через окремі предмети.

Навчальний план для 1 класу розроблений на основі Типової освітньої програми початкової освіти Цикл I (1-2 класи) авторського колективу під керівництвом Шияна Р.Б., що окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом початкової освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання.

Мовно-літературна галузь включає в себе предмет «Українська мова», на вивчення якого взято 5 годин та «Англійська мова», на вивчення якого передбачено 2 години на тиждень.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» складається з інтегрованого курсу «Українська мова» - 2 години, інтегрованого курсу «Математика» - 1 година, природнича, технологічна, соціальна і здоров'язбережена, громадянська та історична галузь – 4 години.

Мистецька галузь реалізується за допомогою окремо взятих предметів «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво».

Навчальний план для 2 класу розроблений на основі Типової освітньої програми початкової освіти Цикл I (1-2 класи) авторського колективу під керівництвом Шияна Р.Б., що окреслює рекомендовані підходи до планування й організації закладом початкової освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання.

Мовно-літературна галузь включає в себе предмет «Українська мова», на вивчення якого взято 5 години та предмет «Англійська мова» - 3 години на тиждень.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» складається з інтегрованого курсу «Українська мова» - 2 години, інтегрованого курсу «Математика» - 1 година, природнича, технологічна, соціальна і здоров'язбережена, громадянська та історична галузь – 4 години.

Інформатична галузь реалізується шляхом вивчення окремо виділеного предмету «Інформатика» - 1 година на тиждень.

Навчальний план для початкової ланки
на 2023-2024 н.р.

Освітні галузі	Предмети	Кількість годин на тиждень у класах					
		1	2	3а	3б	4а	4б
Кількість учнів у класі		35	30	23	24	18	20
Мовно-літературна	Українська мова	5-5	5-5	5	5	5	5
	Англійська мова	2-2	3-3	3	3	3	3
Математична	Математика	3	3	4	4	4	4
Я досліджую світ	Я досліджую світ	4	4	4	4	4	4
	«Українська мова» в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»	2-2	2-2	2	2	2	2
	«Математика» в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»	1	1	1	1	1	1
	Інформатика в інтегрованому курсі «Я досліджую світ»		1-1				
Інформатична	Інформатика			1-1	1-1	1-1	1-1
Мистецька	Музичне мистецтво	1	1	1	1	1	1
	Образотворче мистецтво	1	1	1	1	1	1
Фізкультурна	Фізична культура*	3	3	3	3	3	3
	Всього:	19+3	21+3	22+3	22+3	22+3*	22+3*
Години варіативної складової	Індивідуальні консультації та групові заняття для дітей, які потребують педагогічної підтримки	1	1	1	1	1	1
	Усього	20+3	22+3	23+3	23+3	23+3	23+3

Мистецька галузь реалізується за допомогою окремо взятих предметів «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво».

Навчальний план для 3-4 класів розроблений відповідно до Закону України «Про освіту» та наказу Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 №1273 «Про затвердження типової програми для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Інваріантна складова використана у повному обсязі годин, які передбачені Типовим навчальним планом.

Мовно-літературна галузь включає в себе предмет «Українська мова», на вивчення якого взято 5 години та предмет «Англійська мова» - 3 години на тиждень.

Інтегрований курс «Я досліджую світ» складається з інтегрованого курсу «Українська мова» - 2 години, інтегрованого курсу «Математика» - 1 година, природнича, технологічна, соціальна і здоров'язбережена, громадянська та історична галузь – 4 години.

Інформатична галузь реалізується шляхом вивчення окремо виділеного предмету «Інформатика» - 1 година на тиждень.

Мистецька галузь реалізується за допомогою окремо взятих предметів «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво».

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується за допомогою окремо взятих предметів «Образотворче мистецтво» та «Музичне мистецтво».

Поділ класів на групи для вивчення предметів «Українська мова», «Англійська мова», «Інформатика» здійснюється відповідно до Роз'яснення МОН № 1/9-322 від 18 травня 2018 року щодо порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах в умовах повної або часткової інтеграції різних освітніх галузей, можливість якої передбачена Державним стандартом початкової освіти, затвердженим Постановою Кабінету Міністрів України № 87 від 21 лютого 2018 р.

Варіативна складова навчального плану в 1-4 класах використовується на індивідуальні консультації та групові заняття для дітей, які потребують педагогічної підтримки.

РОЗДІЛ IV. Навчальний план

Навчальний план для 1-2-их класів розроблений на основі Типової освітньої програми початкової освіти Цикл I (1-2 класи) авторського колективу під керівництвом Шияна Р.Б, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України №1272 від 08.10.2019.

Навчальний план для 3-4 класів розроблений відповідно до Закону України «Про освіту» та наказу Міністерства освіти і науки України від 08.10.2019 №1273 «Про затвердження типової освітньої програми для 3-4 класів закладів загальної середньої освіти».

Години, передбачені для фізичної культури, не враховуються під час визначення гранично допустимого навчального навантаження учнів, але обов'язково фінансуються.

Сума годин на вивчення всіх освітніх галузей у навчальному плані не перевищує загальнорічної кількості навчальних годин, що фінансуються з бюджету (без урахування поділу на групи), визначеної базовим навчальним планом, з дотриманням вимог гранично допустимого річного навчального навантаження учнів.

Поділ класів на групи при вивченні української та іноземної мов, трудового навчання, фізичної культури та інформатики здійснено відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 № 128 «Про затвердження Нормативів наповнюваності груп дошкільних навчальних закладів (ясел-садків) компенсуючого типу, класів спеціальних загальноосвітніх шкіл (шкіл-інтернатів), груп подовженого дня і виховних груп загальноосвітніх навчальних закладів усіх типів та Порядку поділу класів на групи при вивченні окремих предметів у загальноосвітніх навчальних закладах», зареєстрованого в Міністерстві юстиції України від 6 березня 2002 року за № 229/6517 (зі змінами).

РОЗДІЛ V. Форми організації освітнього процесу

- Очна (денна) з використанням різних типів уроків та навчально-практичних занять;
- індивідуальна.

Навчальний день у 1-4 класах Нової української школи розпочинається ранковими зустрічами, метою яких є створення психологічно комфортної атмосфери в класному колективі та формування в учнів мотивації до навчальної діяльності. На ранкову зустріч відводяться перші 15-25 хвилин навчального дня. Основними формами організації

освітнього процесу в початкових класах є різні типи уроку, а також екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, дослідницькі, інформаційні та мистецькі проекти, сюжетно-рольові ігри, інсценізації, моделювання, ситуаційні вправи, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Учні 3 класу розпочинають другий цикл початкової освіти. Він передбачає інтегративно-предметну основу організації освітнього процесу зі зменшенням у ньому частки ігрових методів відносно проблемно-пошукових, дослідницьких та інших методів навчання. Ця особливість зумовлює певні організаційні зміни та вибір таких методик, які створюють для учня ситуацію самостійного вибору, вияву відповідальності й ініціативності, критичної оцінки й сміливості у прийнятті рішень, здатності в команді вирішувати проблеми. Відповідно основними видами діяльності учнів мають бути дослідницька, пошукова, творча тощо. Ігрову діяльність пропонується організовувати для проведення дидактичних, ділових ігор, ігор стратегій тощо.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Під час навчальної практики та екскурсій учні отримують знання, знайомлячись із експонатами в музеї, з роботою механізмів на підприємстві, спостерігаючи за різноманітними процесами, що відбуваються у природі.

Педагогами закладу проводяться консультації з учнями, які не були присутні на попередніх уроках або не зрозуміли, не засвоїли зміст окремих предметів; формуються та реалізуються індивідуальні освітні траєкторії для учнів.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

Відповідно до наказу МОН № 1115 від 08.09.2020 «Деякі питання організації дистанційного навчання», у закладі визначені основні засади організації та запровадження дистанційного, змішаного навчання.

Дистанційне навчання - процес набуття знань, умінь, навичок і способів пізнавальної діяльності людини, який відбувається в основному за опосередкованої взаємодії віддалених один від одного учасників освітнього процесу, що функціонує на базі інформаційно-комунікаційних технологій

Змішане навчання – це поєднання онлайн та офлайн-навчання в один ланцюжок, що створює «навчальний досвід» учня та самодостатній логічний курс чи предмет. При змішаному навчанні теорія, яку учень опрацьовує онлайн (чи то у формі самостійного прочитання матеріалів, чи при перегляді демонстраційних відео, чи при перегляді відеозапису лекції вчителя, чи у формі гри), знаходять своє застосування офлайн (тобто у приміщенні закладу під час занять). Усі активності та заняття, що відбуваються в закладі, мають поєднуватись та на практиці закріплювати знання, здобуті учнем при самостійній роботі онлайн.

РОЗДІЛ VI. Інструментарій оцінювання

У 1–4 класах відповідно до Державного стандарту початкової освіти здійснюють формувальне і підсумкове оцінювання. Відповідно до статті 54 Закону України «Про освіту» щодо академічної свободи педагогічні працівники будуть користуватись чинними [Методичними рекомендаціями](#) щодо оцінювання результатів навчання учнів 1–4 класів закладів загальної середньої освіти.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти здійснюється на суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольнооцінювальна діяльність набуває для

здобувачів формувального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів. Упродовж навчання в початковій школі здобувачі освіти опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції. З метою неперервного відстеження результатів початкової освіти, їх прогнозування та коригування проводяться діагностувальні роботи, аналіз яких дає можливість відстежувати стан реалізації цілей початкової освіти та вчасно приймати необхідні педагогічні рішення.

РОЗДІЛ VII. Очікувані результати навчання здобувачів освіти

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчитель у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

№ з/п	Ключові компетентності	Очікувані результати
1	Спілкування державною мовою	<p><i>Уміння:</i> ставити запитання і розпізнавати проблему; міркувати, робити висновки на основі інформації, поданої в різних формах (у текстовій формі, таблицях, діаграмах, на графіках); розуміти, пояснювати і перетворювати тексти задач (усно і письмово), грамотно висловлюватися рідною мовою; доречно та коректно вживати в мовленні термінологію з окремих предметів, чітко, лаконічно та зрозуміло формулювати думку, аргументувати, доводити правильність тверджень; уникнення невнормованих іншомовних запозичень у спілкуванні на тематику окремого предмета; поповнювати свій словниковий запас.</p> <p><i>Ставлення:</i> розуміння важливості чітких та лаконічних формулювань.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> означення понять, формулювання властивостей, доведення правил, теорем</p>
2	Спілкування іноземними мовами	<p><i>Уміння:</i> здійснювати спілкування в межах сфер, тем і ситуацій, визначених чинною навчальною програмою; розуміти на слух зміст автентичних текстів; читати і розуміти автентичні тексти різних жанрів і видів із різним рівнем розуміння змісту; здійснювати спілкування у письмовій формі відповідно до поставлених завдань; використовувати у разі потреби невербальні засоби спілкування за умови дефіциту наявних мовних засобів; обирати й застосовувати доцільні комунікативні стратегії відповідно до різних потреб.</p> <p><i>Ставлення:</i> критично оцінювати інформацію та використовувати її для різних потреб; висловлювати свої думки, почуття та ставлення; ефективно взаємодіяти з іншими усно, письмово та за допомогою засобів електронного спілкування; ефективно користуватися навчальними стратегіями для самостійного вивчення іноземних мов; адекватно</p>

		<p>використовувати досвід, набутий у вивченні рідної мови та інших навчальних предметів, розглядаючи його як засіб усвідомленого оволодіння іноземною мовою.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> підручники, словники, довідкова література, мультимедійні засоби, адаптовані іншомовні тексти.</p>
3	Математична компетентність	<p><i>Уміння:</i> оперувати текстовою та числовою інформацією; встановлювати відношення між реальними об'єктами навколишньої дійсності (природними, культурними, технічними тощо); розв'язувати задачі, зокрема практичного змісту; будувати і досліджувати найпростіші математичні моделі реальних об'єктів, процесів і явищ, інтерпретувати та оцінювати результати; прогнозувати в контексті навчальних та практичних задач; використовувати математичні методи у життєвих ситуаціях.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення значення математики для повноцінного життя в сучасному суспільстві, розвитку технологічного, економічного й оборонного потенціалу держави, успішного вивчення інших предметів.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> розв'язування математичних задач, і обов'язково таких, що моделюють реальні життєві ситуації</p>
4	Основні компетентності у природничих науках і технологіях	<p><i>Уміння:</i> розпізнавати проблеми, що виникають у довкіллі; будувати та досліджувати природні явища і процеси; послуговуватися технологічними пристроями.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення важливості природничих наук як універсальної мови науки, техніки та технологій. усвідомлення ролі наукових ідей в сучасних інформаційних технологіях</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> складання графіків та діаграм, які ілюструють функціональні залежності результатів впливу людської діяльності на природу</p>
5	Інформаційно-цифрова компетентність	<p><i>Уміння:</i> структурувати дані; діяти за алгоритмом та складати алгоритми; визначати достатність даних для розв'язання задачі; використовувати різні знакові системи; знаходити інформацію та оцінювати її достовірність; доводити істинність тверджень.</p> <p><i>Ставлення:</i> критичне осмислення інформації та джерел її отримання; усвідомлення важливості інформаційних технологій для ефективного розв'язування математичних задач.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> візуалізація даних, побудова графіків та діаграм за допомогою програмних засобів</p>
6	Уміння вчитися впродовж життя	<p><i>Уміння:</i> визначати мету навчальної діяльності, відбирати й застосовувати потрібні знання та способи діяльності для досягнення цієї мети; організувати та планувати свою навчальну діяльність; моделювати власну освітню траєкторію, аналізувати, контролювати, коригувати та оцінювати результати своєї навчальної діяльності; доводити правильність</p>

		<p>власного судження або визнавати помилковість.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення власних освітніх потреб та цінності нових знань і вмінь; зацікавленість у пізнанні світу; розуміння важливості вчитися впродовж життя; прагнення до вдосконалення результатів своєї діяльності.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> моделювання власної освітньої траєкторії</p>
7	Ініціативність і підприємливість	<p><i>Уміння:</i> генерувати нові ідеї, вирішувати життєві проблеми, аналізувати, прогнозувати, ухвалювати оптимальні рішення; використовувати критерії раціональності, практичності, ефективності та точності, з метою вибору найкращого рішення; аргументувати та захищати свою позицію, дискутувати; використовувати різні стратегії, шукаючи оптимальних способів розв'язання життєвого завдання.</p> <p><i>Ставлення:</i> ініціативність, відповідальність, упевненість у собі; переконаність, що успіх команди – це й особистий успіх; позитивне оцінювання та підтримка конструктивних ідей інших.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання підприємницького змісту (оптимізаційні задачі)</p>
8	Соціальна громадянська компетентності	<p><i>Уміння:</i> висловлювати власну думку, слухати і чути інших, оцінювати аргументи та змінювати думку на основі доказів; аргументувати та відстоювати свою позицію; ухвалювати аргументовані рішення в життєвих ситуаціях; співпрацювати в команді, виділяти та виконувати власну роль в командній роботі; аналізувати власну економічну ситуацію, родинний бюджет; орієнтуватися в широкому колі послуг і товарів на основі чітких критеріїв, робити споживчий вибір, спираючись на різні дані.</p> <p><i>Ставлення:</i> ощадливість і поміркованість; рівне ставлення до інших незалежно від статків, соціального походження; відповідальність за спільну справу; налаштованість на логічне обґрунтування позиції без передчасного переходу до висновків; повага до прав людини, активна позиція щодо боротьби із дискримінацією.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> завдання соціального змісту</p>
9	Обізнаність і самовираження у сфері культури	<p><i>Уміння:</i> грамотно і логічно висловлювати свою думку, аргументувати та вести діалог, враховуючи національні та культурні особливості співрозмовників та дотримуючись етики спілкування і взаємодії; враховувати художньо-естетичну складову при створенні продуктів своєї діяльності (малюнків, текстів, схем тощо).</p> <p><i>Ставлення:</i> культурна самоідентифікація, повага до культурного розмаїття у глобальному суспільстві; усвідомлення впливу окремого предмета на людську культуру та розвиток суспільства.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> математичні моделі в різних видах мистецтва</p>
10	Екологічна	<p><i>Уміння:</i> аналізувати і критично оцінювати соціально-економічні події в</p>

	<p>грамотність і здорове життя</p>	<p>державі на основі різних даних; враховувати правові, етичні, екологічні і соціальні наслідки рішень; розпізнавати, як інтерпретації результатів вирішення проблем можуть бути використані для маніпулювання.</p> <p><i>Ставлення:</i> усвідомлення взаємозв'язку окремого предмета та екології на основі різних даних; ощадне та бережливе відношення до природних ресурсів, чистоти довкілля та дотримання санітарних норм побуту; розгляд порівняльної характеристики щодо вибору здорового способу життя; власна думка та позиція до зловживань алкоголю, нікотину тощо.</p> <p><i>Навчальні ресурси:</i> навчальні проекти, завдання соціально-економічного, екологічного змісту; задачі, які сприяють усвідомленню цінності здорового способу життя</p>
--	------------------------------------	---